

Írásbeliség és az élő szó; szövegfajták

Szerző dezs

Szöveg: a nyelvi jeleknek társadalmi érvényű összekapcsolódásaival kifejezett emberi üzenet. Terjedelme tetszés szerinti, általában több mondatból áll. A mondatok összefüggnek egymással, megszerkesztett egységek. Az különböztet meg a szöveget egy mondatthalmaztól, hogy a szövegnek van azonos témája, célja és felépítése. Szövegfajták szöveg hatóköre szerint megkülönböztethetünk magán és nyilvános társadalmi nyelvet. A magánban kisebb igényel fogalmazunk, a nyilvános megnöveli a felelősségérzetet. A szövegfajta a mondatnál nagyobb, magasabb szintű nyelvi egység, egymással összefüggő mondatokból álló szerkesztett egység. Az előbeszéd akusztikai és időbeli, a visszajelzéseknek többféle lehetőségük van. A közlés minden eszköze szerepet kaphat a gondolatcserében. Lazább, szabálytalanabb szerkesztés jellemző rá, minden jelzője összefügg a nyelvi zenei elemeivel, valamint a gesztusok személyes jelenlét által lehetővé tett gazdagságával, sőt a nyelven kívüli valóság értelmezhető szerepével is. Leggyakoribb szövegfajtái a beszélgetés, a vita és a megbeszélés. Az írott forma vizuális, térbeli, a visszajelzés korlátozott. A kifejezőeszközöknek csak korlátozottabb körére lehet építeni. Ez már szabályosabb, megfontoltabb szerkesztésforma, a leírás hosszabb ideje, a közlőhelyzet felelősebb volta miatt is szükségszerűen szerkesztettebb, megformáltabb. Szóbeli típusok: társalgás, meghívás, köszöntés, kérés, felelet, előadás, szónoki beszéd, stb. Írásbeli típusok: feljegyzés, levél, dolgozat, önéletrajz, kérvény, hirdetés, értékelés, novella + a társalgási stílus jellemzése röviden (16. tétel). FELADAT: Egy társalgást kell elemezni, hogy ismerősök-e, közvetlen hangnem, megszólítás alapján.